

UCISK: TŁO HISTORYCZNE I NARODZINY MOJŻESZA

SOBOTA (PO POŁUDNIU) — 28 czerwca

STUDIUM BIEŻĄCEGO TYGODNIA: Wj 1,1-22; Rdz 37,26-28; 39,2.21; Dz 7,6; Ga 3,16-17; Wj 2,1-25.

TEKST PAMIĘCIOWY: „Jednak Izraelci jęczeli z powodu ciężkiej pracy i narzekali, a ich wołanie o pomoc z powodu ciężkiej pracy dotarło do Boga. I usłyszał Bóg ich narzekanie. I wspomniał Bóg na swoje przymierze z Abrahamem, Izaakiem i Jakubem. I wejrzał Bóg na Izraelitów: Bóg ujął się za nimi” (Wj 2,23-25).

Księga Wyjścia przedstawia historię ucisku, marginalizacji, prześladowania, wyzysku i poniżenia. Ludzie, którzy dzisiaj czują się zapomniani i zniewoleni, mogą znaleźć w niej nadzieję, gdyż ten sam Bóg, który uratował Hebrajczyków, pragnie uratować także ich.

Księga Wyjścia mówi o egzystencjalnej walce o byt oraz niesprawiedliwości i trudzie, które są częścią życia na tym świecie. Każdy z nas może doznać pocieszenia, studiując historię Bożych interwencji na rzecz cierpiących. Bóg słyszy wołanie uciskanych, widzi ich trud, liczy ich łzy i przychodzi im z pomocą w cierpieniu.

Bóg podejmuje inicjatywę, by wyzwolić tych, którzy Mu ufają. Musimy jedynie przyjąć przez wiarę to, co On nam oferuje. Dlatego warto studiować *Księgę Wyjścia*, gdyż wskazuje ona na to, czego Jezus dokonał dla nas wszystkich. Jest to księga o odkupieniu, wyzwoleniu i ostatecznym zbawieniu — to wszystko zaś należy do nas jako nabyte przez Jezusa Chrystusa i czekające jedynie na przyjęcie przez nas przez wiarę.

Jeśli pośród zamieszania i mroku nasze oczy są zwrócone ku Bogu, możemy dostrzec Jego obecność, troskę i pomoc na drodze, którą prowadzi On nas do wiecznej Ziemi Obiecanej.

Księga Wyjścia w języku hebrajskim nosi tytuł *Szemat*, co dosłownie znaczy: *imiona*. Hebrajska nazwa pochodzi od pierwszego rzeczownika w tekście księgi. Księga ta zaczyna się słowami: „Oto imiona synów izraelskich...” (Wj 1,1). Tak więc *Księga Wyjścia* rozpoczyna się wymienieniem patriarchów izraelskich — synów Jakuba.

Przeczytaj Wj 1,1-7. Jaka ważna prawda jest zawarta w tych wersetach?

Księga Wyjścia rozpoczyna się przypomnieniem Bożego błogosławieństwa. Gdy patriarcha Jakub i jego rodzina osiedlili się w Egipcie, liczyli zaledwie siedemdziesięcioro osób (zob. Rdz 46,27; Wj 1,5), ale Izraelici „byli płodni i rozmnożyli się, i byli liczni, i coraz bardziej potężnieli, tak że było ich pełno w całym kraju” (Wj 1,7). W czasie wyjścia z Egiptu liczyli już „około sześciuset tysięcy mężów pieszyc oprócz dzieci” (Wj 12,37).

Przeczytaj Wj 1,8-11. Jaka była sytuacja Izraelitów w Egipcie w czasach poprzedzających ich wyjście z tego kraju?

Tekst biblijny maluje historię Izraelitów w Egipcie w ciemnych barwach. Na początku *Księgi Wyjścia* czytamy, że stali się oni niewolnikami w Egipcie i byli zmuszani do ciężkiej pracy. Jednak *Księga Wyjścia* kończy się opisem pokoju i nadziei płynących z obecności Boga w przybytku w środku izraelskiego obozu (zob. 40. rozdział *Księgi Wyjścia*). Między tymi skrajnie różnymi sytuacjami zawarty jest opis Bożego zwycięstwa. Dzięki wyzwoleniu ludu Bożego z niewoli, przeprowadzeniu go przez Morze Czerwone i pokonaniu najsilniejszej wówczas armii Bóg objawił swoje zwycięstwo nad siłami zła.

Historia Izraelitów w Egipcie akcentuje, że paradoksalnie „im bardziej ich uciskano, tym szybciej rozmnażali się i rośli w siłę” (Wj 1,12 BKR). To znaczy, że bez względu na ludzkie machinacje Bóg nadal panuje i ratuje swój lud, nawet jeśli okoliczności wydają się beznadziejne, przynajmniej z ludzkiego punktu widzenia.

W Egipcie objął władzę nowy faraon, który nie pamiętał, jak dużo ten kraj zawdzięczał Józefowi. Jak uczy nas to, że nigdy nie powinniśmy traktować żadnej sytuacji, zwłaszcza tej dobrej, jako mającej istnieć zawsze?

Gdy rodzina Jakuba przybyła do Egiptu w czasie klęski głodu w Kanaanie (zob. 46. rozdział *Księgi Wyjścia*), władca Egiptu był bardzo przychylnie nastawiony do Hebrajczyków ze względu na Józefa i jego dokonania dla tego kraju.

„Nadto rzekł faraon do Józefa:

— Oto ustanawiam cię namiestnikiem całej ziemi egipskiej.

Potem zdjął faraon pierścień z ręki i włożył go na rękę Józefa, kazał go też odziać w szaty z delikatnego płótna i zawiesił złoty łańcuch na jego szyi, kazał go też obwozić na drugim wozie swoim, a wołano przed nim:

— Na kolana!

Tak ustanowił go namiestnikiem całej ziemi egipskiej” (Rdz 41,41-43).

Co było kluczem do zdumiewającego sukcesu Józefa w Egipcie wbrew okolicznościom, w jakich znalazł się w tym kraju? (Zob. Rdz 37,26-28; 39,2.21).

Najbardziej prawdopodobne tło historyczne historii Józefa jest następujące: Nowy władca w Wj 1,8, „który nie znał Józefa”, to Ahmose I panujący w latach 1570-1546 przed narodzeniem Chrystusa. Następnym faraonem był Amenhotep I (1553-1526), który obawiał się Izraelitów i uciskał ich. Kolejny faraon, Totmes I (1525-1512), wydał wyrok śmierci na nowo narodzonych hebrajskich chłopców. Jego córka, Hatszepsut (1503-1482), była ową księżniczką, która zaadoptowała Mojżesza i wychowała go jako swojego syna. Faraon Totmes III (1504-1450), współpanujący przez pewien czas z Hatszepsut, rządził Egiptem w czasie wyjścia Izraelitów z niewoli.

Wyjście to nastąpiło według najlepszej rachuby w marcu 1450 roku przed narodzeniem Chrystusa². Aby zrozumieć czasy wyjścia Izraelitów z Egiptu, studiuuj następujące fragmenty *Biblii*: Rdz 15,13-16; Wj 12,40-41; Sdz 11,26; 1 Krl 6,1 (zob. także Dz 7,6; Ga 3,16-17).

1. rozdział *Księgi Wyjścia* obejmuje długi okres — od czasów Józefa, gdy jego ojciec Jakub wraz z całą rodziną przybył do Egiptu, aż po nakaz zabijania hebrajskich chłopców wydany przez faraona. Choć trwają dyskusje nad tym, jak długi był to okres, liczy się nade wszystko to, że gdy lud Boży został zniewolony w obcym kraju, Bóg nie zapomniał o swoich wiernych.

Choć nie znamy wielu szczegółów dotyczących dziejów Hebrajczyków w Egipcie, przynajmniej na razie (zob. 1 Kor 13,12), to jednak objawienie charakteru Boga jaśniej z kart *Księgi Wyjścia*, podobnie jak z całego *Pisma Świętego*. Możemy być pewni, że bez względu na to, jak źle się dzieje, Bóg zawsze jest obecny i godny zaufania, nawet w najtrudniejszej sytuacji.

² Zob. William H. Shea, *Exodus, Date of the, w: The International Standard Bible Encyclopedia*, red. Geoffrey W. Bromiley i inni, t. 2, Grand Rapids 1982, s. 230-238.

Trudno zrozumieć *Księgę Wyjścia* bez zapoznania się z poprzedzającą ją *Księgą Rodzaju*. Izraelici zamieszkali w Egipcie, a po czasach dostatku i spokoju stali się obiektem prześladowania i zostali niewolnikami.

Ale Bóg nie pozostawił swojego ludu samego z problemami, choć czasami mogło się tak wydawać. Niewątpliwie wielu Hebrajczyków rozpaczało z powodu tego, co ich spotkało. Jednak nawet w tym nieszczęściu Bóg przyszedł im z pomocą swoim potężnym ramieniem. Nasz Pan zapewnia swoich wyznawców:

— „I wzywaj mnie w dniu niedoli, wybawię cię, a ty mnie uwielbisz!” (Ps 50,15).

Przeczytaj Wj 1,9-21. Jaką rolę odegrały wierne Bogu położne i dlaczego zostały zapamiętane w dziejach Izraela?

Żaden z faraonów nie jest wymieniony z imienia w *Księdze Wyjścia*. Księga ta mówi o nich po prostu jako *faraonach* lub *królach*. Egipcjanie wierzyli, że faraon jest bogiem na ziemi, synem boga Ra (lub boga Ozyrysa, lub boga Horusa). Będąc bogiem słońca, Ra był uważany za najwyższe bóstwo w Egipcie.

Jednak mimo całej swojej władzy ten „bóg” nie był w stanie zmusić hebrajskich położnych do postępowania wbrew ich sumieniu. W przeciwieństwie do bezimiennego faraona te dwie położne są wymienione z imienia jako Szifra i Pua (zob. Wj 1,15). Były one otaczane wielkim szacunkiem jako bogobojne i sprawiedliwe niewiasty. Nikczemny rozkaz faraona był przez nie lekceważony, gdyż czciły one Boga ponad nakazy ziemskiego władcy (zob. Dz 5,29). W zamian za ich wierność Bóg pobłogosławił je tak, iż same miały wiele dzieci. Te kobiety, choć nie posiadały rozległej teologicznej wiedzy, nie tylko wiedziały, co jest dobre, ale były także zdecydowane, by to czynić.

Gdy faraon dowiedział się, że jego plan zawiódł, nakazał wszystkim Egipcjanom zabijać męskich noworodków Hebrajczyków. Mieli wrzucać niemowlęta do Nilu, prawdopodobnie jako ofiary dla boga Nilu i płodności, który nosił imię Hapi. (Jest to pierwszy opisany przypadek w historii, gdy Izraelici mieli być zabijani tylko dlatego, że byli Izraelitami). Celem tego okrutnego rozkazu było ograniczenie rozmnażania się Hebrajczyków, pozbycie się wszystkich hebrajskich mężczyzn i naturalne wchłonięcie hebrajskich kobiet przez naród egipski. W ten sposób faraon chciał zakończyć istnienie Izraelitów jako odrębnej grupy etnicznej i wyeliminować rzeckome zagrożenie z ich strony dla Egipcjan.

Hebrajskie położne nie tylko wiedziały, co należy czynić, ale także miały odwagę, by to czynić. Jakie oczywiste przesłanie wynika z tego dla nas?

Przeczytaj Wj 2,1-10. Jaką rolę Boża opieka i ochrona odegrały w historii narodzenia i ocalenia Mojżesza?

Tło historyczne narodzin i życia Mojżesza jest tym bardziej ekscytujące, iż żył on za czasów słynnej, egipskiej osiemnastej dynastii królewskiej. Jeden z władców z tej dynastii, Totmes (Tutmozis) III, zwany Napoleonem Egiptu, jest uważany za jednego z najsłynniejszych starożytnych władców tego kraju.

Choć Mojżesz był od urodzenia skazany na śmierć (zob. Wj 1,22), to jednak urodził się jako syn *wyjątkowy*³ (PSP) czy *ładny* (zob. Wj 2,2 BI). W oryginale użyto tu hebrajskiego słowa *tow*, które dosłownie znaczy *dobry*. Hebrajski przymiotnik *tow* odnosi się do czegoś więcej niż zewnętrznego piękna. To słowo zostało użyte na przykład w opisie działania Boga w czasie dzieła stwarzania, gdy Bóg oświadczył, że wszystko, co stworzył, było *dobrze* (zob. Rdz 1,4.10), a nawet „bardzo dobrze” (Rdz 1,31).

Jako nowe stworzenie owo *dobrze* dziecko — zgodnie z Bożym planem — gdy dorośnie, wyprowadzi Hebrajczyków z niewoli. Kto mógłby przewidzieć coś takiego przy narodzinach dziecka, zwłaszcza w tak trudnych okolicznościach? Jednak Bóg zamierzał wypełnić swoje obietnice dane Abrahamowi, Izaakowi i Jakubowi. Zawarł z nimi przymierze, iż da ich potomkom Ziemię Obiecana (zob. Wj 2,24-25). Po wielu latach zamierzał się posłużyć tym dobrym (hebr. *tow*) niemowlęciem, by tego dokonać.

Jednak zanim to nastąpiło, egipska księżniczka Hatszepsut zaadoptowała Mojżesza jako swojego syna. Imię nadane Mojżeszowi ma egipskie pochodzenie, a oznacza *syna kogoś* lub *zrodzonego z*, jak w imieniu Ahmose (syn Aha) czy imieniu Totmes (syn Tota). W języku hebrajskim imieniu temu nadano brzmienie Moszeł, co znaczy *wyciągnięty*. Jego życie zostało w cudowny sposób ocalone, gdy został wyciągnięty z rzeki.

Niewiele wiemy o pierwszych latach życia Mojżesza. Cudownie ocalony i zaadoptowany przez Hatszepsut, Mojżesz spędził pierwszych dwanaście lat swojego życia ze swoją prawdziwą rodziną (zob. Wj 2,7-9)⁴. Następnie Mojżesz odebrał najlepsze egipskie wykształcenie, był bowiem przygotowywany do roli kolejnego faraona⁵. Niestety, większość tego wykształcenia miała się okazać nie tylko bezużyteczna, ale wręcz szkodliwa z punktu widzenia tego, co naprawdę się liczyło, to znaczy poznania Boga i Jego prawdy.

Jaka część twojej wiedzy okaże się ostatecznie bezużyteczna wobec tego, co faktycznie ma prawdziwe znaczenie?

³ BW: *piękny*, BC: *prześliczny*, UBJW: *nadobny* (przyp. red.).

⁴ Zob. Ellen G. White, *Wybrańcy Boga*, wyd. 2, Warszawa 2018, s. 173-174.

⁵ Zob. tamże, s. 174-175.

Przeczytaj Wj 2,11-25. Jakie wydarzenie błyskawicznie zmieniło zaplanowany bieg życia Mojżesza? Czego możemy się nauczyć z tej historii?

Co zrobi teraz Mojżesz? Czy podda się pokusie panowania w Egipcie i korzystania z przywilejów władzy, czy też zdecyduje się znosić trudy i niebezpieczeństwa wraz ze swoim prześladowanym ludem? W pewnym sensie bieg zdarzeń zadecydował za niego. „A gdy faraon usłyszał o tym, chciał Mojżesza zabić. Lecz Mojżesz uciekł przed faraonem, udał się do ziemi Midianitów i usiadł przy studni” (Wj 2,15).

Po zabiciu Egipcjanina Mojżesz nie miał już wyboru. Nie mógł pozostać w Egipcie. Planowane przez niego przejście władzy królewskiej i stanie się bogiem Egiptu nie wchodziły już w rachubę. Zamiast stać się fałszywym bogiem, Mojżesz miał służyć prawdziwemu Bogu. Niewątpliwie jednak, gdy uciekał z Egiptu, nie miał pojęcia, jaka przyszłość go czeka.

„Cała sprawa [zabicia Egipcjanina przez Mojżesza] szybko stała się znana Egipcjanom i wielce wyolbrzymiona dotarła wkrótce do uszu faraona. Doniesiono królowi, że ten czyn jest bardzo znaczący, że Mojżesz postanowił poprowadzić swój lud przeciwko Egipcjanom, obalić rząd i sam zasiąść na tronie oraz że królestwo nie będzie bezpieczne dopóty, dopóki Mojżesz żyje. Monarcha natychmiast postanowił, że Mojżesz musi umrzeć, on jednak na wieść o grożącym mu niebezpieczeństwie uciekł do Arabii”⁶.

Mojżesz przeżył sto dwadzieścia lat (zob. Pwt 34,7), a jego życie dzieli się na trzy równe części po czterdzieści lat każda. Pierwsze czterdzieści lat spędził w Egipcie, w większości w królewskim pałacu. Następne czterdzieści lat upłynęło mu w domu Jetry, jego teścia, w kraju Midianitów.

Ostatnie czterdzieści lat zaowocowało powstaniem *Pięcioksięgu* Mojżeszowego (w tym *Księgi Wyjścia*, którą właśnie studiujemy) opowiadającego o powołaniu Izraelitów jako świadków prawdziwego Boga, objawiających Jego naturę i charakter ludzkości pogrążonej w bałwochwalstwie (zob. Pwt 4,6-8).

Czy Boży plan zakładał zabicie Egipcjanina przez Mojżesza? Jeśli nie, to czego historia ta uczy nas o tym, jak Bóg może pokonać wszelkie przeciwności, by zrealizować swoje zamierzenia? Jak Rz 8,28 pomaga nam zrozumieć tę ważną prawdę?

⁶ Ellen G. White, *Wybrańcy Boga*, wyd. 2, Warszawa 2018, s. 176.

DO DALSZEGO STUDIUM

W *Księdze Wyjścia* czytamy, że „położne bały się Boga i nie czyniły tak, jak im nakazał król egipski, ale pozostawiały chłopców przy życiu” (Wj 1,17). Ellen G. White tak skomentowała wierność tych kobiet i mesjańską nadzieję, jaka im przyświecała: „Wydano rozkaz kobietom, których zawód stwarzał możliwość wykonania go, aby zabijały hebrajskie dzieci płci męskiej zaraz przy ich narodzeniu. Szatan był inspiratorem tej sprawy. Wiedział, że wśród Izraelitów miał się narodzić wyzwoliciel. Skłaniając króla do zabijania dzieci, miał nadzieję udaremnić boski zamiar. Jednak kobiety bały się Boga i nie miały odwagi wykonywać to okrutne polecenie. Pan pochwałił ich postępowanie i błogosławił im”⁷.

Dobra nowina jest taka, że wbrew zamysłom szatana Bóg interweniował i, posługując się wiernymi sobie ludźmi, przeciwdziałał wrogowi. Żyjemy na terenie, który wróg uważa za swój, a Jezus nazwał szatana księciem lub władcą tego świata (zob. Ef 2,2; J 14,30). Szatan usurpuje sobie rolę, jaką niegdyś otrzymał Adam, ale Jezus Chrystus pokonał go przez swoje życie i swoją śmierć na krzyżu (zob. Mt 4,1-11; J 19,30; Hbr 2,14). Choć szatan nadal żyje i działa, usiłując realizować swoje mordercze dążenia, to jednak jego koniec jest pewny (zob. J 12,31; 16,11; Ap 20,9-10.14). Dobrą nowiną dla nas jest to, że życiowe trudności mogą zostać pokonane dzięki łasce Bożej (zob. Flp 4,13). Ta łaska jest naszą jedyną nadzieją⁸.

PYTANIA DO DYSKUSJI

1. Dlaczego Bóg dopuścił do tego, by Hebrajczycy mieszkający w Egipcie byli prześladowani i uciskani? Dlaczego tak długo zwlekał z interwencją, by ich wyzwolić. Pamiętaj, że ci, którzy doświadczali cierpienia, cierpieli tylko, póki żyli. Okres cierpienia narodu był długi, ale w przypadku poszczególnych osób był mierzony długością ich życia. Dlaczego to rozróżnienie jest ważne z punktu widzenia zrozumienia problemu ludzkiego cierpienia w ogólności?

2. Zastanów się nad tym, jak Bóg wykorzystał porywczy czyn Mojżesza. Co by się stało, gdyby Mojżesz nie zabił egipskiego prześladowcy? Czy oznaczałoby to, że Hebrajczycy nigdy nie wyszliby z niewoli egipskiej? Podczas wspólnego studium *Pisma Świętego* uzasadnij swoją odpowiedź.

⁷ Ellen G. White, *Wybrańcy Boga*, wyd. 2, Warszawa 2018, s. 172.

⁸ Przeczytaj także pierwszą połowę rozdziału *Mojżesz*, w: tamże, s. 171-181, gdzie znajdziesz ciekawe spostrzeżenia dotyczące treści tej lekcji.